

**DIAGNOSTICĒJOŠAIS DARBS
PAR EKONOMISKĀS IZGLĪTĪBAS JAUTĀJUMIEM 8.KLASEI**

1. Atzīmē pareizo atbildi!

Pieprasījums ir:

- a) pircēju interese par precī
- b) preces atbilstība pēdējām modes prasībām
- c) pircēju vēlme un iespējas iegādāties noteiktu preces daudzumu par noteiktu cenu
- d) situācija, ja noliktavās nav preces uzkrājumu

2. Atzīmē pareizo atbildi!

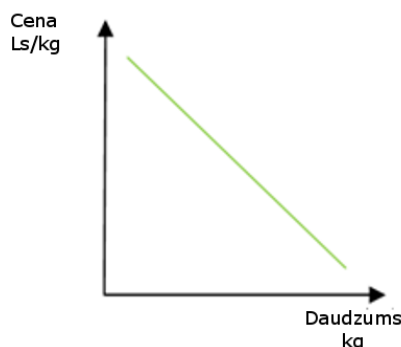
Piedāvājumu ietekmē:

- a) preces cena
- b) reklāma
- c) izejvielu cena
- d) attīstīto valstu ekonomiskie rādītāji

3. Atzīmē pareizo atbildi!

Dotais grafiks parāda:

- a) pircēji par augstāku cenu vēlēšies pirkt vairāk preču nekā par zemāku cenu
- b) pārdevēji par zemāku cenu vēlēšies pārdot mazāku preču daudzumu nekā par augstāku cenu
- c) sakarību, kas ilustrē pieprasījuma likumu
- d) pārdevēji par augstāku cenu vēlēšies pārdot vairāk preču nekā par zemāku cenu

4. Atzīmē pareizo atbildi!

Kurā situācijā ir raksturots elastīgs pieprasījums:

- a) gaļas veikala īpašnieks paaugstināja cenas precēm un tādēļ pazaudēja lielāko daļu pircēju
- b) ar cenu Ls 0.80 par kg pārdeva 1000 kg preču; paaugstinot cenu uz Ls 1 par kg, uzņēmuma ienākumi bija 1 tūkstotis latu
- c) valdība samazināja akcīzes nodokli degvielai, un kopējā valsts budžetā iemaksātā akcīzes nodokļa summa nemainījās
- d) par 7% palielinoties pievienotās vērtības nodoklim medikamentiem, kopējais nopirkto medikamentu daudzums aptiekā palika aptuveni tāds pats kā iepriekšējā periodā

5. Atzīmē pareizo atbildi!

Cilvēki nevar apmierināt pilnīgi visas savas vēlmes un vajadzības, jo:

- a) to nepieļauj valstī pieņemtie likumi
- b) cilvēki bieži neapzinās savas vēlmes
- c) cilvēka vajadzības un vēlmes ir neierobežotas, bet resursi ir ierobežoti
- d) minētais apgalvojums ir nepareizs – bagātie var apmierināt pilnīgi visas savas vajadzības un vēlmes

6. Atzīmē pareizo atbildi!

Naudas vērtība:

- a) ir nomināls (skaitlis uz naudaszīmes) un tā nekad nemainās
- b) vienmēr pieaug
- c) ir tās pirktspēja, un tā var gan pieaugt, gan samazināties
- d) vienmēr samazinās

7. Atzīmē pareizo atbildi!

Lai citas valsts valūtu varētu mainīt pret šīs valsts naudu, centrālā banka nosaka valūtas vienības vērtību. Šo vērtību sauc par:

- a) naudas pirktspēju
- b) naudas vērtību
- c) valūtas kursu
- d) inflāciju

8. Atzīmē pareizo atbildi!

Ņemot kredītu, banka no kredīta ņēmēja prasa apliecinājumu, ka kredīta ņēmējs spēs naudas aizdevumu apmaksāt pilnā apjomā. Par šādu apliecinājumu (garantiju) kalpo:

- a) bankas darbinieka paraksts aizdevuma līgumā
- b) ķīla
- c) procenti
- d) godavārds

9. Atzīmē pareizo atbildi!

Samaksa par kredītu ir:

- a) eiro
- b) nodoklis
- c) procenti
- d) peļņa

10. Atzīmē precīzāko atbildi!

Cenas veidošanos ietekmē:

- a) peļņa, reklāmas izdevumi, pieprasījums
- b) pieprasījums, konkurence, preču izmaksas
- c) pieprasījums, kvalitāte, preces zīme
- d) konkurentu skaits, reklāmas izdevumi

11. Atzīmē pareizo atbildi!

Svītru kods uz precēm domāts, lai:

- a) garantētu kvalitāti
- b) atvieglotu tirdzniecības darbu
- c) samazinātu nodokļus
- d) nosargātu pret viltojumiem

12. Atzīmē pareizo atbildi!

Ja cilvēkam gadās nejauši saplēst vai sabojāt latu banknoti, tad viņam:

- a) jācenšas no tās atbrīvoties, samaksājot ar to par kādu preci vai pakalpojumu
- b) jādodas uz Latvijas Banku vai citu banku un jāsamaina pret nebojātu latu naudaszīmi
- c) jāmēģina pašam atjaunot bojātās vietas, pielīmējot no citām banknotēm nokopētus nebojātus fragmentus
- d) jāizmet nauda atkritumos, jo to nekur nemaina pret nebojātu naudaszīmi

13. Atzīmē pareizo atbildi!

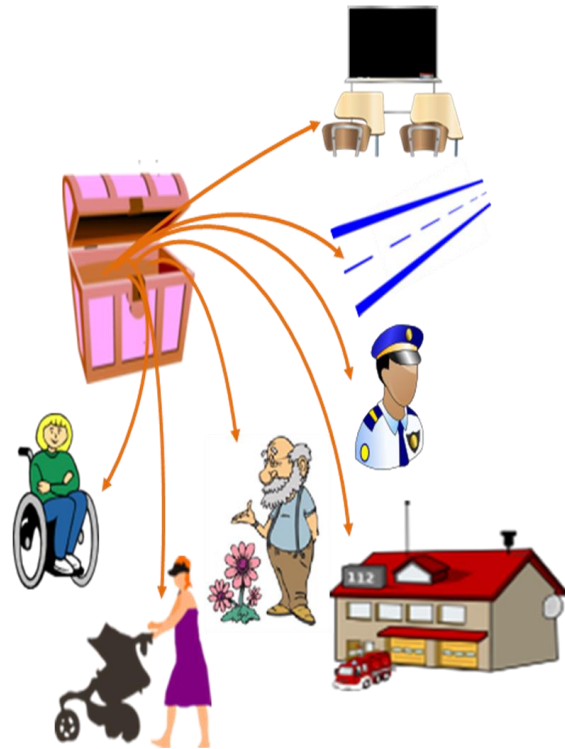
Linda bankā noguldīja 200 latus uz vienu gadu. Banka sola 5% gadā. Cik lielu naudas summu Linda varēs izņemt gada beigās?

- a) 205 latus
- b) 210 latus
- c) 10 latus
- d) 240 latus

14. Atzīmē pareizo atbildi!

Kāds ekonomisks process attēlots zīmējumā?

- a) Valsts iekasē nodokļus no visiem iedzīvotājiem, piemēram, grāmatu izdevējiem, ēku īpašniekiem, autobraucējiem
- b) Valsts budžeta ieņēmumi tiek izmaksāti visiem valsts iestāžu darbiniekiem
- c) Valsts budžeta ieņēmumi tiek izmantoti sabiedrisko preču un pakalpojumu nodrošināšanai, sociālo garantiju nodrošināšanai
- d) Valsts dod pabalstus trūcīgajiem un izmaksā algas, piemēram, policistiem, ugunsdzēsējiem

15. Atzīmē pareizo atbildi!

Kases aparāta čekā tiek parādīta:

- a) uzņēmuma ienākuma nodokļa procenti un summa
- b) iedzīvotāju ienākuma nodokļa procenti un summa
- c) no nopirktajām precēm ieturētā un valstij pārskaitītā akcīzes nodokļa summa
- d) nopirktajām precēm aprēķinātā pievienotās vērtības nodokļa procenti un summa

16. Atzīmē pareizo atbildi!

Aijai ir 15 gadi, un viņa vēlas atvērt bankā kontu, kurā viņa varētu iemaksāt sakrāto naudu, un saņemt bankas norēķinu karti.

- a) Aija var doties viena pati uz jebkuru banku un atvērt kontu
- b) Līdz 18 gadu vecumam jauniešiem nav iespējams atvērt bankā kontu un rīkoties ar norēķinu karti
- c) Aijai jānododas uz banku kopā ar kādu no vecākiem vai aizbildni, lai noformētu konta atvēršanai un norēķinu kartes saņemšanai nepieciešamos dokumentus
- d) Aija var atvērt bankā kontu, bet norēķinu karti līdz 18 gadu vecumam banka neatļauj izmantot

17. Atzīmē nepareizo atbildi!

Kases aparāta čeks ir dokuments, kas:

- a) palīdz pārdevējam tikai saskaitīt kopējo nopirkto preču summu, čeks jāizsniedz pircējam tikai tad, ja pircējs to pieprasa
- b) parāda, cik daudz naudas pircējam jāmaksā par pirkumu, cik daudz naudas jāsaņem atlikumā un cik liela summa no pirkuma tiks samaksāta valstij nodokļos
- c) noder pēc pirkuma veikšanas, lai samainītu veikalā bojātu vai nekvalitatīvu preci
- d) ļauj patērētājam labāk uzskaitīt un plānot savus pirkumus

18. Atzīmē nepareizo atbildi!

Ja paralēli mācībām uzsāksi darba gaitas pirms 18 gadu vecuma, tad:

- a) nav obligāti jāslēdz darba līgums ar darba devēju
- b) darba devējam ir tiesības pieprasīt tev veikt medicīnisko pārbaudi, sedzot ar to saistītos izdevumus
- c) likums paredz iespēju tev strādāt īsāku darba nedēļu (mazāk stundu) nekā pieaugušiem (vecākiem) kolēģiem
- d) darba devējam nav tiesības tevi nodarbināt nakts laikā

19. Atzīmē nepareizo atbildi!

Ja cilvēkam nav darba, tad:

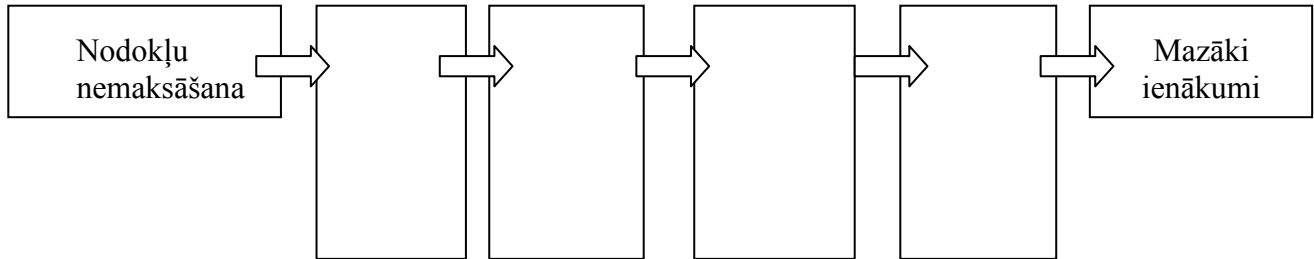
- a) par darba iespējām jāapjautājas draugiem un paziņām, jāmeklē informācija internetā
- b) par darba iespējām jāinteresējas fondu biržā
- c) jāizvērtē savas prasmes, zināšanas un iespējas uzsākt uzņēmējdarbību pašam
- d) par darba iespējām jāinteresējas Nodarbinātības valsts aģentūrā

20. Atzīmē nepareizo atbildi!

Ja cilvēks uz ceļa atrod pazaudētu bankas norēķinu karti, tad viņam:

- a) jāpiezvana uz telefona numuru, kas norādīts uz norēķinu kartes, un jāpaziņo par atrasto karti
- b) jāienes atrastā norēķinu karte attiecīgās bankas tuvākajā filiālē un jāatdod tās darbiniekam
- c) jāuzdāvina šī norēķinu karte draugam vai jādodas uz veikalu ar to iepirkties
- d) jāiznīcina šī karte, lai citi nevarētu to ļaunprātīgi izmantot

21. Nodokļu nemaksāšanas rezultātā rodas vairākas sekas, kas izriet viena no otras. Sakārto ar burtiem apzīmētos apgalvojumus, kas izsaka sekas, tādā secībā, lai atspoguļotu loģisku cēloņsakarību ķēdi. Atbilstošos burtus ieraksti shēmā!
- A Slikta izglītība, veselības aprūpe, ceļu kvalitāte u.tml.
  - B Samazināti valsts budžeta ieņēmumi
  - C Ražošanas apjomu samazināšanās, uzņēmumu konkurētspējas mazināšanās
  - D Mazāki valsts budžeta izdevumi sabiedriskām un sociālām vajadzībām

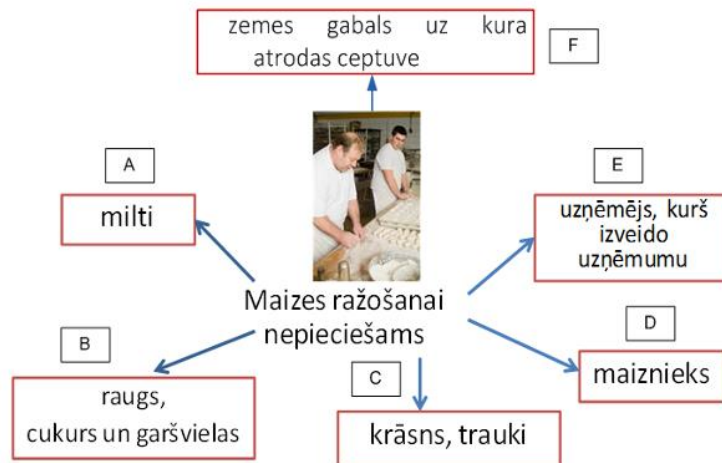
22. Nosaki, kāda naudas funkcija raksturota katrā no situācijām, aiz katra teikuma ierakstot naudas funkcijai atbilstošo burtu (A, B vai C)!

Zināms, ka nauda pilda trīs funkcijas:

- A Nauda kalpo kā vērtības mērs
- B Nauda kalpo kā uzkrāšanas līdzeklis
- C Nauda kalpo maiņai (kā maiņas līdzeklis)

- 1) Laura naudu izmanto katru dienu. Viņa skolā pērk pusdienas, pēc stundām, ejot uz basketbola treniņu, parasti nopērk kaut ko garšīgu. Skolas lietas – grāmatas, burtnīcas – viņai pērk vecāki.
A ; B ; C
- 2) Andris jau sen sapņo par velosipēdu. Vasarā viņš strādāja un nopelnīja 50 latus, bet naudas vēl nepietika. Tagad viņš savus ietaupījumus pievieno velosipēdam paredzētajai naudai.
A ; B ; C
- 3) Jana kopā ar draudzeni Jaungada tirdziņam izgatavoja vairākus dāvanu maisiņus. Abas aprēķināja, ka tos varētu pārdot par Ls 0.70 gabalā.
A ; B ; C
- 4) Anda mantoja vecmāmiņas māju, bet Juris – vecmāmiņas pilsētas dzīvokli. Īpašuma vērtētājs aprēķināja, cik vērts ir katra mantojums.
A ; B ; C

23. Sagrupē maizes ražošanai nepieciešamos ražošanas resursus! Dotajā tabulā ieraksti resursam atbilstošo burtu!

	Darbaspēks	Zeme	Kapitāls	Uzņēmējspējas
Milti				
Raugs cukurs un garšvielas				
Krāsns, trauki				
Maiznieks				
Uzņēmējs, kurš veido uzņēmumu				
Zemes gabals, uz kura atrodas ceptuve				

24. Atzīmē – piekrīti vai nepiekrīti dotajam apgalvojumam!

Npk.	Apgalvojums	Pareizi	Nepareizi
1.	Darbaspēka cena ir darba alga.		
2.	Ja darba tirgū pieprasījums pēc darbiniekiem pārsniedz piedāvājumu, tad šādu stāvokli sauc par bezdarbu.		
3.	Eiro ir valūta, ar kuru norēķinās visās Eiropas Savienības valstīs.		
4.	Naudu ikviens var saņemt bankomātā.		
5.	Saņemot darba "algu aploksnē", mēs nemaksājam likumdošanā paredzētos nodokļus.		
6.	Minimālās darba algas apjomu Latvijā nosaka atbilstoši likumdošanai.		

25. Ilzei jādodas ekskursijā uz Lietuvu, tādēļ viņa vēlas samainīt 20 latus uz litiem. Ilzes tētis saņēma pārskaitījumu 300 eiro, un viņš vēlas tos samainīt uz latiem. Viena otrai blakus atrodas divas bankas, kas piedāvā atšķirīgus izvēles kursus:

Valūtas kursi bankās				
Banka	lati par vienu litu		lati par vienu eiro	
	Pērk par LVL	Pārdod par LVL	Pērk par LVL	Pārdod par LVL
Banka A	0.198	0.200	0.688	0.705
Banka B	0.191	0.206	0.700	0.709

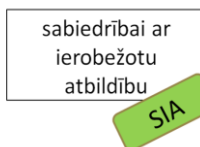
Kurā bankā izdevīgāk naudu mainīt Ilzei un kurā – Ilzes tētim?

- 1) Atzīmē tabulā, kurš no piedāvātajiem izvēles variantiem ir ekonomiski izdevīgākais Ilzei un kurš – Ilzes tētim!
- 2) Aprēķini un tabulā atbilstošajā ailē ieraksti, cik litus saņems Ilze, ja izmantos naudas maiņai ekonomiski izdevīgāko variantu, un cik latus saņems Ilzes tētis, izmantojot naudas maiņai ekonomiski izdevīgāko maiņas variantu.

Situācija	Bankā A	Bankā B
Ilzei izdevīgāk mainīt latus pret litiem ...		
Tētim izdevīgāk mainīt eiro pret latiem ...		

26. Katrai komercdarbības formai ir noteiktas prasības un pazīmes.

Kāda ir:

Savas uzņēmuma daļas īpašnieki (akcionāri) var brīvi pārdot citiem vai nopirkt papildus klāt vairāk akciju.	
Par savām saistībām uzņēmuma darbības laikā atbild ar visu savu personīgo īpašumu (visu savu mantu).	
Minimālais uzņēmuma pamatkapitāls ir 2000 latu.	
Ikdienā lēmumus pieņem valde, padome, bet būtiskākos lēmumus (arī par peļņas sadali) – akcionāru sapulce.	
Visu peļņu iegūst pats uzņēmējs (vispirms valstij samaksājot nodokļus).	
Uzņēmuma dibināšanai ir nepieciešami vismaz 25 tūkstoši latu.	

26.2. Katrai komercdarbības formai ir noteiktas prasības un pazīmes.

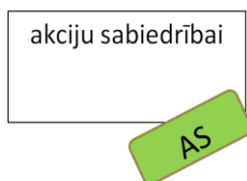
Kāda ir:

Savas uzņēmuma daļas īpašnieki (akcionāri) var brīvi pārdot citiem vai nopirkt papildus klāt vairāk akciju.	
Par savām saistībām uzņēmuma darbības laikā atbild ar visu savu personīgo īpašumu (visu savu mantu).	
Minimālais uzņēmuma pamatkapitāls ir 2000 latu.	
Ikdienā lēmumus pieņem valde, padome, bet būtiskākos lēmumus (arī par peļņas sadali) – akcionāru sapulce.	
Uzņēmuma dibināšanai ir nepieciešami vismaz 25 tūkstoši latu.	

26.3. Katrai komercdarbības formai ir noteiktas prasības un pazīmes.

Kāda ir:

Par savām saistībām uzņēmuma darbības laikā atbild ar visu savu personīgo īpašumu (visu savu mantu).	
Minimālais uzņēmuma pamatkapitāls ir 2000 latu.	
Ikdienā lēmumus pieņem valde, padome, bet būtiskākos lēmumus (arī par peļņas sadali) – akcionāru sapulce.	
Visu peļņu iegūst pats uzņēmējs (vispirms valstij samaksājot nodokļus).	

27. Atzīmē, kuras no uzskaitītajām pozīcijām veido ģimenes budžeta izdevumus!

--	--	--	--	--	--	--	--	--

28. Ir dotas dažādu preču cenu zīmes.
Atzīmē, kurš pirākums ir ekonomiski izdevīgākais!

28.1.		
28.2.		
28.3.		

29. Pēterim ir dažādas vajadzības un vēlmes, bet naudas, lai uzreiz apmierinātu tās visas, nepietiek. Ir pirkumi,

- A – kuri ir noteikti jārealizē (noteikti jāpērk),
- B – kuriem var pakāpeniski sakrāt naudu,
- C – no kuriem Pēteris varētu arī atteikties.

Sakārto dotās Pētera vajadzības un vēlmes prioritārā secībā:

(A – noteikti jāpērk, B – jākrāj nauda, C – no tām varētu atteikties):

jaunas slidas
(A ; B ; C);

apavi sporta nodarbībām
(A ; B ; C);

pusdienas
(A ; B ; C);

saldējums
(A ; B ; C);

kino apmeklējums
(A ; B ; C);

jaunākais mobilā tālruņa modelis
(A ; B ; C).

30. Blūzes cena bez pievienotās vērtības nodokļa ir 8 lati.

Cik procentuāli liels ir noteikts pievienotās vērtības nodoklis?

- 1) 18% 2) 22% 3) 21%